

89. Yılında Lozan Antlaşması ve Türkiye'nin Geleceği

Prof. Dr. Ahmet SALTİK

Ankara Üniversitesi Tıp Fak.
ADD Bilim Danışma Kurulu Yazmanı
www.ahmetsaltik.net

Değerli Okuyucumuz,

Bu gün, 24 Temmuz 2012.. Günümüzden tam 89 yıl önce bu gün, Türkiye Cumhuriyeti'mizin uluslararası hukuk katında resmi tapusu olan Lozan Barış Antlaşması bağtlandı. Fakat bu görkemli başarı hiç ama hiç kolay olmadı. Ne denli hüznün verici ki, sabahtan akşama gün boyu izlediğim malum TV kanallarının hiçbirinde Lozan Antlaşması'nın adı geçmedi. Oysa **Yüce Atatürk** zamanında Lozan Günü bir bayram olarak kutlanırdı.

İşte AB-ABD uyduluğu ve uzantısı medya, iktidar, kurumlar.. vb. nin ülkemizi sürüklediği hazin yer..

Bir ulus, bir halk, tarihte örneği görülmemiş bir anti-emperyalist savaşımı kazanarak küllerinden kendini varedecek, **Yüce ATATÜRK**'ün SÖYLEV'indeki uyarısıyla

"..Batıların yüzlerce yıldır hazırlayageldikleri ve Sevr anlaşmasıyla tamamlandığını sandıkları ulusumuza dönük büyük bir suikast planının Lozan ile ortadan kaldırıldığı...."

Bir tarihsel olguyu bile anmayacaklar ve anımsamayacaklar..

Aşkolsun Türkiye'ye!

Helal olsun emperyalist "dost" larımıza, stratejik (Trajik?) müttefikimize..

İşte böyle..

Kurtuluş gününüzü bile size unutturur, anmanızı, tarih bilinci edinmenizi engelleyerek köklerinizeden koparırlar.

Tarih, bu duruma düşürülen milletlerin ve devletlerinin acı yokoluş öyküleriyle dolu..

Kapsamlı makalemizi okuyun; Lozan'ın neden unutturulmak istendiğini, anılmasının engellendiğini anlayacaksınız.

Uyaralım, anımsatalım :

Lozan Antlaşması Türkiye Cumhuriyeti'nin hem TAPUSU, hem de TABUSU dur,

aman dokundurtmayalım..

Dr. Ahmet SALTİK

24 Temmuz 2012, Ankara

Giriş :

Türkiye Cumhuriyeti'mizin uluslararası hukuk ve diplomasi alanında onaylanması ve bir tür **TAPU SENEDİ** olan Lozan Barış Antlaşması'nın üzerinden 89 uzun yıl (!) geçti. Aslında tarihsel ölçek açısından yeterince uzun bir Antlaşma ömrü sayılmayabilir. Ancak bir başka ölçü daha var

dayandığımız : 1. Dünya Paylaşım Savaşı'nın ardından bağitlanan antlaşmalardan hâlâ yürürlükte olan ender metinlerden Lozan Antlaşması.. Dolayısıyla, hem sağlıklı temellere oturtulmuş olması hem de çok yönlü güç dengelerine dayalı olarak ayakta kalabilmiş olması, Lozan Antlaşması'nın temel nesnel yapısını da açıklıkla ortaya koyuyor.. **Başdelege İsmet İnönü**'nün ısrarla, bilerek, tasarlayarak, bıktırıcısına, hatta bir psikolojik savaş ögesi olarak kullandığı tekerleme şöyleydi¹ :

• **"Bütün uygar uluslar gibi, özgürlük ve bağımsızlık istiyoruz!"**

Türkiye Cumhuriyeti, ülkesi ve ulusuyla asla bölünmez bir bütün olarak bugün de aynı haykırışı gökkubbeye yükseltmektedir. Küresel zeminlerde yankılanan tarihsel ulusal ve meşru istencin karşı konulamaz gücüdür ki, Gazi Mustafa Kemal **ATATÜRK**'ün en büyük yapıtı Türkiye Cumhuriyeti, tüm emperyaist-kapitalist küresel abanma ve kuşatmaya karşın dimdik ayaktaadır. Sorunlarımız yok mudur? Elbette vardır.. Dünün *düvel-i muazzama*'sı günümüz topludurumunda (*konjonktüründe*) acımasız bağlaşımlarla (*ittifaklarla*) üzerimize gelmeyi durdurmuş değildir ki! Tarihin karmaşık kulvarlarında dün olaylananlar, nitelik değişimi ile yinelenme eğilimindedirler. Dolayısıyla, sonsuza dek tam bağımsız kalması, çağdaşlaşması, uygarlaşması gereken Türkiye Cumhuriyeti'nin; geçmişten, bilimsel tarih incelemesi yöntemleriyle beklenen "*dersleri çıkararak*" güne ve geleceğe yönelik çıkarsamalarda bulunması, öngörüler üretmesi, yaşamsal önem ve işlev taşımakta. Yoksa, *Tarih baba*, ders al(a)mayanlar için hiçacımadan yinele(n)meyi sürdürmekte. Yasası böyle.. Cumhurbaşkanlığı forsundaki 16 yıldız, tarih içinde kurduğumuz Türk devletlerini simgeliyor.. Ya madalyonun öbür yüzündeki çarpıcı gerçek ne? Nerede tarihe karışan (yıkığımız!?) 15 Türk Devleti? 16 ncısı için "*yukarısı*" ile göksel (ilahi) bir bağışıklık sözleşmemiz mi var ??!

Dolayısıyla, 89 yaşına basan Lozan Antlaşması'nı, kat ettiği tarihsel bilinç ve ağır sorumlulukla bir kez daha irdelemek, yeni kuşaklara vazgeçilmez sürgit tarih öğretisi yükümdür.

Lozan'da yükselen özgürlük haykırışı :

Barış Konferansı, 20 Kasım 1922 Salı günü saat 16.00'da, Lozan'ın Mont Benon Gazinosu'nda toplandı. Tarafsız İsviçre Konfederasyonu'nun Başkanı Habab'ın konuşması ile oturum açıldı. Bir yanda Türkiye; karşı yanda Yunanistan, İngiltere, Fransa İtalya, Japonya ve Sırp-Hırvat-Sloven (sonradan "eski" Yugoslavya) Devleti vardı. Mağrur İngiliz Lordu Kürzon'dan sonra söz alan **İsmet Paşa (İnönü)**, daha ilk andan başlayarak **Bağımsızlık** ve **Egemenlik** davasını en yüksek önem ve ısrarla belirtmiş; "**Bütün uygar uluslar gibi, özgürlük ve bağımsızlık istiyoruz!**" diyerek sesini tüm dünyaya duyurmuştur. Mahmut Soydan, 1929'larda yazdığı makalesi ile günümüze ışık tutmakta :

"Lozan Konferansı, basit bir sorunu çözümlerle uğraşmıyor. Yeni Türkiye Devleti'nin üçbuçuk yıllık sorunlarını çözümlerle yetinmiyor. Lozan Konferansı, başlangıcı çok eski olan bir mücadelenin derin aşamalarını tahlil ederek onu olumlu bir sonuca bağlamaya çalışıyor. Kuşku yok ki, karışık bir dengeyi belirgin bir sonuca ulaştırmak kolay değildir. Özellikle karışık hesapların sorumlusu da biz değiliz. Düşmanlarımız, yalnız bize ait hesapları sormak gibi adil, insancıl bir anlayışa sahip olsalardı, sorun iki günde biterdi. Fakat, öyle işe başladılar ki, yüzyılların birikmiş sorunlarını bizden soruyorlar. Bağlaşıp (İtilâf) Devletleri olumlu bir sonuca varmak istiyorlarsa, mutlaka eski anlayışlarını terk etmek zorundadırlar. Benim gördüğüme göre varılan zemin, sonuçta barışla sonuçlanacaktır. Bütün ulusça arzuya değer ki barış olsun. Cihanda barışın kurulması hem cihanın çıkarı, hem bizim çıkarımız gereğidir. Herhalde biz, hem kendi çıkarımıza aykırı olan, hem de dünyanın çıkarına uymayan savaşın sürmesine asla yandaş değiliz. Böyle olmadığımızı şimdiye dek çok kezler duyurduk, kanıtladık. Eğer uygarlık dünyası, bizim bu işte ne denli içten olduğumuzu anlarsa, barış için hiçbir engel kalmayacaktır. Fakat, eğer barış isteyenlerin fikri, savaş yandaşlarına baskın gelmezse, bütün iyi niyet ve içtenliğimize karşın biz de bu sonucu yazgı ve zorunlu sayacağız, yazgıya bağlı olacağız ve hiç kuşku duymuyorum, bugünkünden daha verimli sonuçlar alacağız." (1923, Gazi ve İnkılâp, Milliyet gazetesi, 5-6.12.1929)

Ulusal Kurtuluş Savaşı'nı başlatan Kemal Paşa'nın hedefi, "**İSTİKLAL-İ TAMME!**" idi. Günümüz Türkçe'siyle **TAM BAĞIMSIZLIK!** Gazi'nin üzerine titrediği temel, ana erek..

¹ İsmet İnönü'nün Lozan delegasyonunda hukuk danışmanı **Prof.Dr. Veli SALTİK**, bu makalenin yazarının akrabasıdır.

- "Bu ise mali bağımsızlıkla gerçekleşebilir. Mali bağımsızlığın korunması için ilk koşul; bütçenin ekonomik bünye ile denk ve uygun olmasıdır. Herhalde Türk yurttaşı kesin olarak bilmelidir ki; bir ulusun insanlık ve uygarlık dünyasında yükselmesi ve başarılı olması yalnız ve ancak kendi gücüne dayanarak özgürlük ve bağımsızlığını dokunulmaz bulundurmasıyla olasıdır. Bunun başka çözüm yolu yoktur.." diye de eklemektedir.

I. ve II. DÖNEM LOZAN KONFERANSI'NA KATILAN TÜRK TEMSİLCİLER

Lozan görüşmelerinde yer alan ulusal kahramanlarımızı tanımak ve anmak vefa borcumuzdur: Gazi Mustafa Kemal, 1 Kasım 1922'de Saltanat'ı kaldırmakla ülkede *yönetim birliğini* sağlamıştı. Mudanya Ateşkesi (11 Ekim 1922) ve üzerinde güneş batmayan imparatorluğun (!) başbakanı Lloyd Georg'un, Anadolu'da aldığı ağır yenilgi yüzünden istifa etmek zorunda kalarak düşmesi ile gerçekçi bir barışın yolu açılmıştı. Lozan Barış Konferansı'na Başdelege olarak, Mustafa Kemal'in tercihiyle, Meclis tarafından İsmet Paşa seçilmişti. İkinci delege olarak Maliye Bakanı Hasan Saka, üçüncü delege olarak da Sağlık Bakanı Dr. Rıza Nur uygun bulunmuştu.

Baş temsilci : İsmet İnönü (Dışişleri Bakanı)

Temsilciler : Dr. Rıza Nur (Sağlık Bakanı), Hasan Saka (Maliye Bakanı)

Danışmanlar : Prof. Dr. Veli Saltık, Münir Ertegün, A. Muhtar Çilli, Zülfü Tigrel, Zekai Apaydın, Mahmut Celal Bayar, Şefik Başman, Seniyettin Başak, Şevket Doğruker, M. Tevfik Bıyıklıoğlu, Tahir Taner, Nusret Metya, Yusuf Hikmet Bayur, Zühtü İnhan, Fuat Ağralı, Mustafa Şeref Özkan, Şükrü Kaya, Hamit Hasancan, Cavit Bey, Hayım Naum, Baha Bey

Basın Danışmanları : Ruşen Eşref Ünaydın, Yahya Kemal Beyatlı

Genel Skr. ve Danışmanlar : Reşit Saffet Atabinen. **Yazmanlar**: Ali Türkgeldi, Mehmet Ali Balin, Cevat Açıkalın, Celal Hazım Arar, Saffet Şav, Süleyman Saip Kıran, Rifat Bey, Dr. Nihat Reşat Belger, Atif Esenbel, Sabri Artuç.

Mustafa Kemal Paşa, silah arkadaşının bu kezki görkemli hizmetini "tarihi bir başarıyla taçlandırma" olarak tanımladı, İnönü'yü ve çalışma arkadaşlarını kutladı. Yüce Atatürk, **Lozan kahramanı İnönü** için aşağıdaki anlatımı kayıtlara geçirmiştir :

- " Lozan Barışı, Türk tarihinde bir dönüm noktasıdır. Türk ulusu için siyasal bir utku (zafer) oluşturan bu Antlaşma'nın, Osmanlı tarihinde benzeri yoktur. Ulusumuz, bununla gerçekten övünebilir ve Türk Ulusu'nun yüksek bir yapıtı (eseri) olan bu Antlaşma'nın yüksek değerini değerlendirmesi, gençliğin, bunu geçmişte yapılmış antlaşmalarla karşılaştırması gerekir. Bu nedenle, Lozan görüşmelerinde her türlü siyasal mücadelelere göğüs gererek sonucu elde etmede bir zekâ göstermiş olan **İsmet Paşa Hazretleri'ni saygı ile anmak görevimdir.**" (1927, Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, Cilt V, syf. 47)

Lozan görüşmelerinde Lord Kürzon ile aralarında geçen bir konuşmayı İnönü şöyle aktarmaktadır :

Lord Kürzon : " Aylardır müzakere ediyoruz. İstediklerimizin hiçbirini alamıyoruz. Biliniz ki, geri çevrilen isteklerimizin hepsini cebimize atıyoruz. Yorgun ve yoksul bir ulusunuz. Ülkeniz yıkık. Yarın, bunları onarmak ve kalkınmak için bizden yardım isteyeceksiniz. -ABD temsilcisini işaret ederek- para bende, bir de O'nda var. O zaman cebimizdekileri çıkarıp birer birer önünüze koyacağız." (15 Eylül 1980, DTCF, Ankara)

İsmet İnönü : "Biz haklıyız. Lozan'da hakkımızı mutlaka alacağız. Bugün biz bunları alalım. Şayet yarın kapınıza gelirse, siz de dilediğinizi yaparsınız."

İngiliz Başbakan W. Churchill'in, 2. Büyük Dünya Paylaşım Savaşı'nın ardından İnönü'ye mektubu son derece öğretici ve kıvanç vericidir :

- " Tarih, general olarak kazandığınız zaferlerden başka, Türkiye'yi 2. Dünya Savaşı'nın ürkünç (vahim) tehlikeleri içinden nasıl sıyrıp geçirdiğinizi, aynı zamanda

Mustafa Kemal tarafından çetin mücadelelerle kurulmuş olan liberal ve gelişmiş hükümeti nasıl koruduğunuzu hayranlıkla yazacaktır. ”

Lozan Antlaşması Genel Olarak Ne Getirdi ?

Lozan görüşmelerine Osmanlı Devleti'nin de çağrılması bardağı taşıran damla oldu. 1 Kasım 1922'de **Saltanat kaldırılarak**, Lozan görüşmelerinde Türkiye'nin biricik temsilcisi TBMM Hükümeti oldu. İngiliz Muhipleri (Sevenleri) Derneği üyesi, 36. ve son Padişah VI. M. Vahidettin, 15 gün sonra bir İngiliz zırhlısıyla İstanbul'u terketmek zorunda kaldı. Kemal Paşa'nın, 31 Ekim / 1 Kasım 1922 gecesi, Saltanat'ın kaldırılması görüşmeleri sırasında TBMM'de yaptığı tarihsel uyarıda vurguladığı üzere,

“600 yüz yıldır Türk ulusunun egemenliğini gaspeden Osmanoğulları” nın Saltanatı böylece son buldu.

Uzun ve çetin görüşmelerden sonra 24 Temmuz 1923'te İsmet Paşa tarafından imzalanan Lozan Antlaşması'yla yeni **Türkiye Devleti'nin bağımsızlığı, bütün dünya devletlerince kabul edildi**, ulusal sınırlar (**Misak-ı Milli**) onaylandı; ekonomik alanda Osmanlılar döneminden kalma pürüzler temizlenerek **kapitülasyonlar kökten kaldırıldı**. 13 Ekim 1923'te Ankara devlet merkezi oldu. 29 Ekim 1923'te Cumhuriyet ilân edilerek, Gazi Mustafa Kemal Paşa ilk Cumhurbaşkanı seçildi.

3 Mart 1924'te artık hiçbir gereği kalmayan, aksine zararlı bir kuruluş durumunu almış bulunan **Halifelik de kaldırıldı** ve son Halife Abdülmecit'le birlikte Osmanlı hanedanı yurt dışına çıkarıldı. (*Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri, Utkan Kocatürk. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi yayını, 1999, syf. 23*)

1914'ten beri süren savaşa son veren Lozan Antlaşması, 143 maddelik asıl antlaşma ile 18 ek belgeden oluşmaktadır. Antlaşma'nın ilk 22 maddesi sınırları saptamaktadır. Trakya sınırı Karaağaç tren istasyonu Türkiye'de kalmak üzere Meriç Talveki olarak kabul edilmiştir. Gökçeada, Bozcaada ve Tavşan adaları dışında kalan adalar Yunanistan'a bırakılıyordu. Ancak bunlardan Midilli, Sakız, Sisam ve Nikarya Limni adalarında bir deniz gücü ve istihkâm yapılmayacaktı. Bu adalardaki asker, yöreden silah altına alınıp eğitilecek askerle sınırlı olacaktı. İtalya'nın 1911-1912'de işgal ettiği ve Quichy Antlaşması ile geri vermeleri gereken Rodos, **Onikiada** ile Meis adaları onlara bırakılıyordu.

• **Esasında 12 Ada, 1912'de Berlin Antlaşmasıyla Osmanlı Devletince İtalyanlara verilmişti!**

Suriye sınırı Fransa ile varılan Ankara Antlaşması (1921) ile kabul edildiği gibi kalıyordu. Irak sınırı ise dokuz ay içinde barış yoluyla çizilecek, bu olanaklı olmazsa, konu Milletler Cemiyeti'ne götürülecek, her iki yan da alınacak kararı beklerken herhangi bir askeri girişimde bulunmayacaktı. Hatay, Kemal Paşa'nın ciddi çabaları sonucu 1939'da, gecikerek anayurda katılmış oldu.

Lozan Barış Konferansı'nda, yalnız Yunanistan'la bir hesaplaşma ve savaşa son veren bir barış antlaşması yapma söz konusu değildi. Aynı zamanda, I. Dünya Savaşı'nın yenginleri (galipleri) ile hesaplaşma, hukuksal ve siyasal yönden uyuşmazlıkları çözümleme, **yüzyıllardan beri süregelen sorunlara çözüm aranmaktaydı**. Açıkça, **"Doğu Sorunu"**, emperyalizmin en az **400 yıllık Os Politik** (*Şark Politikası*) planları ekseninde bütün Konferansın ağırlık merkezini oluşturuyordu. Lozan Barış Antlaşması **önsözünde**, devletlerin **bağımsızlık ve egemenliğine saygı** gösterilmesi ilkesine yer vermiştir. Bu ilke, yeni Türkiye'nin 1. Dünya Savaşı'nın yenginleri (galipleri) ile eşit koşullar altında, Lozan'da siyasal bir savaşıma (mücadeleye) giriştiğini gösteren bir maddedir. Türk bağımsızlık ve egemenliğinin tanınması bakımından da büyük önem taşır. Lozan Antlaşması, bir önsöz ve beş bölümden oluşan 143 maddedir. Prof. Dr. Seha L. Meray Fransızca özgün metninden Türkçe'ye çevirmiştir. Önsözde yer alan **“..devletlerin bağımsızlık ve egemenliğine saygı** gösterilmesi ilkesi..” günümüzde de mazlum ülkelerin emperyalistler karşısında dayanabileceği bir uluslararası hukuk kanıtı olarak görülmektedir. Türkiye, uluslararası diplomaside ısrarla, kendisine insan hakları ve demokrasi dersi vermeye kalkışan, **elleri kanlı ve beyinleri-yüreklere kapkara kirli emperyalistlere karşı** bu meşru belgeleri başı dik olarak ileri sürmelidir.

Lozan Barış Antlaşması, Kurtuluş Savaşı'nın sağladığı, Anadolu halkının yaşamsal haklarını ve emellerini gerçeğeştirdiği bir yapıttır. Lozan aynı zamanda, Orta Doğu'nun en önemli bölgesinde,

barış ve güvenliği kurmak ve sürdürmekle dünya barışına da hizmet etmiştir. Türkiye Lozan'da genel olarak, son Osmanlı Meclis-i Mebusan'ında benimsenen **Misak-ı Milli**'yi gerçekleştirmiştir.

İsmet Paşa, TBMM'ndeki Lozan görüşmelerinde yaptığı konuşmasında *Lozan Antlaşması'nın uyumlu (mütecanis), yeknesak bir vatan yarattığını, bu vatanın iç yönetimi bakımından ayrıcalıklardan kurtulmuş, özgür bir vatan olduğuna* dikkati çekti. Sonuçta 2. Meclis, 14'e karşı 213 oyla Antlaşma'yı onayladı (23 Ağustos 1923). Antlaşma'nın onaylanmasının ardından 15 Eylül'de Karaağaç, 21 ve 22 Eylül'de Bozcaada ve İmroz (Gökçeada) Yunanlılardan teslim alındı.

Lozan görüşmeleri neden kesildi ?

Konferans, 4 Şubat 1923'te anlaşmazlık yüzünden kesilmişti. Mustafa Kemal Paşa, Konferansın tartışmalarını günü gününe izlemiş, zaman zaman İsmet Paşa'yı yüreklendirici iletiler göndermişti. İsmet Paşa'nın yurda dönüşünde, 18 Şubat 1923'te onunla Eskişehir'de buluştu. Konferans 23 Nisan 1923'te 2. kez toplanarak, 24 Temmuz 1923'te Barış Antlaşması bağitlanmıştır. Lozan Barışı **8 aylık çetin ve uzun bir görüşme** devresinden sonra, Lozan Üniversitesi'nin tören salonunda imzalanmıştır. Lozan'da bağitlanan belgeler, esas Barış Antlaşması, 18 adet sözleşme, protokol, bildirme ile bir de son senetten oluşur. Lozan'da benimsenen bu belgelerle yalnızca bir barış antlaşması yapılmamış; aynı zamanda Türkiye ile Batı devletlerinin siyasal, hukuksal, ekonomik ve sosyal ilişkileri köktenci biçimde yeni baştan düzenlenmiştir.

20 Kasım 1922'de başlayan zorlu görüşmelerin 4 Şubat 1923'te tıkanmasının arka planında, hemen hemen hiçbir klasik tarih kaynakçasında yer almayan **çok çarpıcı bir gelişme** daha vardır! Bu tıkanmanın perde arkasındaki asıl gerekçe, aşağıdadır :

- **Yıl 1922, "Açıktır ki, dünya 50 veya 60 bağımsız devlete bölünmüş olarak kaldığı sürece insanlık için barış ve gönenc olmayacak ve yine açık olarak, eğer her ulusun kendini güvene almak için girişmekte olduğu diplomatik savaşımı bitirecek bir uluslararası sistem oluşturulmazsa, geri kalmış insanların uygarlaşmasında ve kendi kendilerini yönetmeleri konusunda süreklilik gösteren bir ilerleme olmayacak. Bugünün gerçek sorunu, tek dünya devleti sorunudur."**

(Foreign Affairs, CFR, sayı 2, Aralık 1922, The Shadows of Power, The CFR and the American Decline, p. 11, James Perloff, 1988, Appleton, Wisconsin, USA, ISBN : 0-88279-134-6)

Dikkat; Yıl 1922! Buyruk büyük yerden, emperyalizmin ağababalarından, **Elit**'ten gelmiştir.. **"TEK DÜNYA DEVLETİ"** hedefi açıkça belgelenmiştir.

Mustafa Kemal Paşa emperyalist Batı'nın kurgusunu kavramış, iletisini almıştır. İşte tam da bu araya, Lozan görüşmelerinin kesildiği araya bir Ulusal İktisat Kongresi zamanlar. İzmir özellikle seçilir.. O zamanın olanaksızlıkları ve nüfusun azlığı, hastalığı, genç-yetişkin-erkek-eğitimli-subay nüfusun savaşlarda kırılmasına karşın "*kılıç artıkları*"ndan 1150'yi aşkın temsilci (delege) 15 gün boyunca toplanır, çözüm üretir.. İleti Batı emperyalizminedir (günümüzün ABD-AB bağlaşıklığına!) :

- **Türkiye, siz masa başında engelleneniz de İKTİSADEN de varolacaktır!**

Batı emperyalizmi iletisi alır.. **"Deli Kemal"** pes etmeyecektir. En iyisi uzlaşmaktır..

Lozan görüşmeleri -çaresiz- İtilaf Devletleri'nin çağrısıyla yeniden başlatılır.

Emperyalizm pek yamandır.. Anadolu coğrafyasında milyonlarca cana mal olan tarihin en kanlı kurtuluş savaşı, Lozan'da masa başında diplomasi oyunları ile boğulmak istenmektedir.

Savaş meydanlarında toprağa, Çanakkale'de denize gömülen emperyalizm, masada son satrancını oynamaktadır. Zaten alanıp pullanan, saygın (!) bir anlam yüklenmeye çalışılan **"diplomasi"** sözcüğü de köken olarak "*diplo*" (çift, iki) ve "*macia*" (maske, yüz) sözcüklerinin birleştirilmesiyle türetilmemiş midir?

Oysa yiğit asker İsmet Paşa, Lozan'a yengin (galip) devlet olarak katılmakta ve ortamdaki çarpık psikolojinin katı ve acımasız dayatmacılığını, *-hiç "diplomatik" (!) deneyimi olmamasına karşın-*

aşmaya çabalamaktadır. Kahredici bir kuşatma sergilenmektedir. Çelikten bir istenç (irade), taşları çatlatan sabır ve olağanüstü diplomatik (!) ustalık gerekmektedir.

İnönü, Gazi'ye Lozan'dan yazdığı bir mektupta, "Velinimetim Efendim!" diye başlamakta ve *"..beni görerseniz tanıyamayacaksınız.. birkaç ayda saçlarım bembeyaz oldu.."* diye sürdürmektedir. Bu küçük (?) ayrıntılar, sürecin ne denli zorlu olduğunu belgelemektedir.

Lozan Antlaşması'nda Azınlıklar :

Birinci Dünya Paylaşım Savaşı'na son veren barış antlaşmalarında azınlıkların korunmasına ilişkin kurallar vardır. Lozan Antlaşması'nın bu konuyla ilgili düzenlemeleri incelendiğinde, azınlıklar bir ayrıcalığa sahip olmamışlardır. Türk uyruğundan sayılan gayri müslimlerin yasa ve hukuk düzeni önünde **eşitliği** sağlanmıştır. Antlaşma'nın 42. maddesi ile müslüman olmayan azınlıklar yararına kabul edilen kişisel haklar ile aile hakları, Yurttaşlar Yasamızın (**Medeni Yasa**) 17.02.1926'da yürürlüğe girmesi ile önem ve anlamını yitirmiştir. Böylece **Patrikhaneler** salt ruhani işlevli kalmış; Dünya işlerinde ve azınlıkların kişisel işlemlerinde hiçbir yetkileri kalmamıştır (Laiklik!).

Atatürk'ün laik hukuk devriminin başka bir sonucu da, Lozan Antlaşması gereğince, Hıristiyan (Ermeni ve Rum) ve Musevi (Yahudiler) azınlıklara tanınmış olan hukuksal ayrıcalıkların gereksiz duruma gelmesidir. Nitekim müslüman olmayan cemaatlar, hükümete başvurarak, yeni Yurttaşlar Yasası kurallarına bağlı olmak istediler. Bu yolla Türkiye Cumhuriyeti'nde, yurttaşlararası ilişkilerde din, mezhep, etnik köken vs. ayrı hukuksal düzenlemelerin yerini, tek laik hukuk sistemi ve onun evrensel yasaları aldı. Artık yabancı devletlerin; Musevi ve Hıristiyan azınlıkların haklarını korumak gerekçesi ile, yüzyıllardan beri içişlerimize yaptıkları karışmaların da kapıları kapanmıştır.

Lozan Antlaşması'nda Kapitülasyonlar :

Kapitülasyonlar; dar ve teknik anlamda hukuksal (adli), akçalı (parasal, mali) ve yönetsel vb. alanlarda yabancılara tanınan ayrıcalık ve bağımsızlıklardır. Sözcük anlamı ise **"başından bağlama"** demektir. Etimolojik olarak Latince *"Capita"* sözcüğü kökenlidir. Ekler olarak türetilmiş son biçimiyle **Kapitülasyon**, **"kafasından yakalama"** anlamındadır. Daha açık bir anlatımla, **bir köpek balığının kurbanını başından yakalaması ile emperyalistlerin bir ülkeyi kapitülasyonlara bağlaması arasında sonuç bakımından fark yoktur**. Sonuç ölümdür! **Yüce Atatürk**, bu iğrenç retorik tuzağın ayırındadır ve aynı retorik ustalıklarla yanıt vermektedir :

- **" Bizi yutmak isteyen kapitalizme ve bizi mahvetmek isteyen emperyalizme karşıt bir doğrultuda hareket etmiş, ..emeğiyle geçinen zavallı bir halk olmanın gerektirdiği bir yapılanmayı hedefliyoruz.."** (Bu Kemalist "yapılanma" gerçekte kurulabilseydi, Türkiye günümüzde emperyalizme maşa ve neredeyse "2/3 postmodern sömürge" olmazdı!)
- Latince "Capita" (baş) sözcüğünden türetilmiş "Kapitalizm", sermayesine verdiği sınırsız değeri, "baş" anlamına gelen bir sözcükten türeterek ortaya koymaktadır. Dolayısıyla eşsiz dahi Gazi Mustafa Kemal Paşa, yukarıdaki tarihsel değerlendirmesinde "kapitalizm" in amacının "bizi yutmak" olduğunu bilerek, sözcüklerini seçerek aktarmaktadır. Kapitalizm "kapitülasyon" larla bizi **yutmak**, emperyalizm ise "mahvetmek" istemektedir. Bu dün böyleydi, bu gün de böyledir!

Yarın ?? **Gazi'nin** öngörüsüne göre *"..sömürgecilik ve emperyalizm yeryüzünden yokolacak..."* tır.

Lozan Antlaşması'nın 28. maddesiyle, kapitülasyonlar bütün sonuçları ile birlikte kaldırılmış ve yeni Türkiye, yüzyıllardan beri çekilen bir beladan sonsuza dek kurtulmuştur. Lozan görüşmelerinde Gazi'nin, İnönü'ye mutlak buyrumlarından (direktif) biri, **kapitülasyonların kesin reddidir**.

Lozan Antlaşması'nda Savaş Giderimleri:

1854'ten başlayarak 1. Dünya Savaşı sonuna dek büyüyen **Osmanlı kamu borçları**, 1. Dünya Paylaşım Savaşı'nda alınanlarla birlikte, büyük bir toplam oluşturuyordu. Sene tertipleri üzerinde borcun taksimi yerine, sermaye üzerinden borcun taksimi ile asıl borç toplamı oldukça azaltılmıştır.

Öbür yandan bu borçlar, Osmanlı İmparatorluğu'ndan ayrılan devletlere de gelirle orantılı olarak bölünmüştür. Ayrıca, Osmanlı İmparatorluğu'nun Almanya, Avusturya, Macaristan ve Bulgaristan'a olan borçları, bu devletlerle de yapılan antlaşmalarla 1. Dünya Paylaşım Savaşı'nın yenenlerine devredilmiştir. Osmanlı kamu borçlarının, özellikle faizlerin öbür çetin aşaması da, hangi para birimi ile ödeneceği sorununda kendini göstermiştir. Karşı yan, altın veya Sterlin olarak ödeme istemiştir. Türkiye, Türk parası ve Fransız Frangı olarak ödemeyi önermiş, aradaki farkın çok büyük tutarlara varmasına karşın, burada da görüşümüz kabul edilmiştir. 1929-1954 arası 25 yıl borç ödenmiştir..

Türkiye Cumhuriyeti, Osmanlı Borçlarını Öderken Atatürk Döneminde Bütçesinden Ayırdığı Yıllık Pay



Yirmi yılda 1854-1874 arasında yapılan 16 borçlanma sonucunda önüne konulan fatura karşısında Osmanlı yönetimi, 1875'te yayınladığı tebliğ ile "iflasını" ilan etmiştir. **Batılı alacaklı devletler bunu kabul etmeyip 1881 yılında Muharrem Kararnamesi ile Düyun-u Umumiye (Genel Borçlar) İdaresini kurarak, devletin tüm vergi gelirlerine, toprak altı ve üstü kaynaklarına el koyarak alacaklarını kendileri toplamaya başlamışlardır.**

Sonuç : Devletin maliye ve ekonomisinin yabancı denetimi altına girmesi; koskoca İmparatorluğun yarı sömürgeye dönüşmesi-dir. Bununla da kalınmayarak, Batılılar bu sanayi, sermaye ve kültür yayılcılığını siyasal açıdan tamamlayan sonuncu aşamaya gelmişlerdir. Osmanlı devletini parçalama ve haritadan silme yolunda son derece kararlı olan Batılılar, hak ve özgürlükler perdelemesi arkasında Osmanlı toplum yapısını etnik ve mezhepsel açıdan kurcalayıp bozarken; son darbeyi de I. Dünya Savaşı ile indirmişler, savaştan yengi (galibiyet) ile çıkarak, **Mondros Silah Bırakışması** (30 Ekim 1918 Mütarekesi/ Ateşkesi) gibi bir teslimiyet belgesini Osmanlı Devletine imzalatmışlar, iki yıl sonra da **Sevr** Projesi'ni kabul ettirerek (10 Ağustos 1920) yüz yıllardır hayaliyle yaşadıkları "**Doğu Sorunu**" nu artık bitirdiklerine kendilerini inandırmışlardır.

(Prof. Ünsal YAVUZ, 2010)

Türkiye İktisat Kongresi Açış Konuşması-1 (İzmir, 17 Şubat 1923, Atatürk'ün S. D. 2. syf. 100)

- Tarih, milletlerin yükseliş ve çöküş nedenlerini ararken birçok siyasal, askeri, toplumsal neden bulmakta ve saymaktadır. Kuşku yok; bütün bu nedenler, toplumsal olaylarda rol oynarlar.
- Bir milletin doğrudan doğruya yaşamıyla, yükselişiyle, çöküşüyle ilişkili ve ilgili olan, milletin ekonomisidir.**
- Tarihin ve deneyimin belirlediği bu gerçek, bizim ulusal yaşamımızda ve ulusal tarihimizde de tümüyle belirmiş bulunmaktadır.



24.07.2012

Prof. A. SALTİK, AÜTF

3

1. Dünya Savaşı'nın yenginleri (galipleri), TBMM hükümetinden Savaş nedeniyle ödence (tazminat, giderim) istediler. Buna ek olarak, -hiç utanmadan- **işgal giderlerini** (!?), kendi uyruklarının zarar ve yitkilerini de eklemişlerdir! Savaş içinde Almanya'dan borç karşılığı rehini bulunan beş milyon altın ve savaş yıllarında İngiltere'ye sipariş edilen donanma bedeli de kendi ellerinde bulunduğundan, bizlere geri verilmemiş ve savaş onarımı karşılığı el konmuştur.

1. Dünya Paylaşım Savaşı'na giren yenilen devletlere ciddi akçalı yük olan bu beladan, geleceğe bir borç bırakılmadan, yalnızca fiilen elimizde olmayan tutar karşılık gösterilerek, büyük bir başarı ile sıyrılınmıştır. 115 milyon, yineleyelim, 1954'e dek çeyrek yy. ödenmiştir.

Türkiye, Yunanistan'ın savaşın sürmesinden ve bunun sonuçlarından doğan yoksulluğunu dikkate alarak, savaş onarımı konusunda her türlü istemlerinden, Venizelos'un önerisiyle Karaağaç ve çevresinin (4 x 2 = 8 km²) Türkiye'ye bırakılması koşulu ile vazgeçmiştir.

Lozan Antlaşması'nda Boğazlar Sorunu :

Lozan'da bağtlanan en önemli belgelerden biri de, Türk Boğazları'nın durumu ile ilgili sözleşmedir. Boğazlar sorunu, madde 23'te genel olarak yer almış, Barış Antlaşması'na ek **Lozan Boğazlar Sözleşmesi** ile ayrıca ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. Boğazlardan serbest geçişi, Boğazlar Komisyonu'nun kurulmasını, Boğazların ve çevresinin askersiz duruma getirilmesini hedefleyen ve Milletler Cemiyeti'nin de güvencesini sağlayan kuralları içeren bu Sözleşme, 1936'da **Montrö** Boğazlar Sözleşmesi ile değiştirilmiştir. Ulusal egemenliği sınırlayıcı Kurullar kaldırılmış, ulusal çıkarlarımıza uygun duruma getirilmiştir. Atatürk, **Montrö'yü bir bayram günü** olarak nitelemiştir. Şu sözler, Montrö Sözleşmesi'nin bağtlandığı günün gecesi (18/19 Temmuz 1936) **Yüce Atatürk** tarafından yazdırılmıştır :

- “ Bugün bayram günüdür; sevinç günüdür. Niçin bilir misiniz, ey sevgili yurttaşlar? Çünkü **Lozan, Montrö'de taçlandırılmıştır**. Lozan tamdır ve tamlığını sürekli tarihte okutacaktır. Fakat, onu rahatsız eden ufak bir şey, Boğazlar vardı. İşte o Montrö'de çözümlenmiştir. Eğer Türk yüksek duyarlığı bununla ilişkiyise, mutlak sevinmektedir, seviniyor ve sevinmelidir.” (1936, Cevat Abbas Gürer, Cumhuriyet gazetesi, 10.11.1941)

Lozan Antlaşması'nda Nüfus Değişimi (Mübadele) :

Lozan'da çözümlenen bir başka önemli sorun da, İstanbul'da yaşayan **Rumlar**la Batı Trakya'da yaşayan Türkler dışında, Türkiye'deki bütün Rumlarla Yunanistan'daki Türklerin değiştirileceğini öngören sözleşmenin, Barış Antlaşması'na ek olarak konmasıdır. Böylece 1 milyon 250 bin Rum Yunanistan'a göçerken, yarım milyon Türk de Türkiye'ye göç etmiştir. Bu rakamlar, dönemin çok sınırlı olanaklarıyla gerçekten dev rakamlardır ve yoksul, yıkık Türkiye, yarım milyon soydaşını yerleştirerek toprak, konut, iş edinmesini büyük özverilerle sağlayabilmiştir.

Lozan Antlaşması'nda Musul-Kerkük Sorunu :

İngiltere ve Türkiye'nin büyük önem verdikleri Musul-Kerkük sorunu kuliste çözümlenemedi. Resmi toplantıda Türk delegesi; etnik, coğrafyasal, tarihsal ve siyasal gerekçelere dayanarak Musul bölgesinin geri verilmesini, bunun için de halk oylamasına başvurulmasını istedi. Kürzon ise, halkoylamasını kabul etmedi. Hakeme başvurulmasını, bu kabul edilmezse Milletler Cemiyeti'nin müdahalesini isteyeceğini belirtti ve bağlaşıklarınca (müttefiklerince) desteklendi. İngiltere'nin kışkırtmasıyla 1925'te çıkan **Şeyh Sait kalkışması** (isyanı), Musul-Kerkük'ün geri alınamamasında, çıkartılma amacına uygun olarak belirleyici oldu.

Lozan Antlaşması ve Yunanistan :

Lozan, Yunanistan'ın Anadolu serüvenini noktalamıştır. Büyük düşlerin çekimi ve emperyalist devletlerin itkisiyle, başedebileceğinden çok daha ağır bir Ege yayılcılığına girişen Yunanistan, Anadolu felaketiyle çok ciddi bir darbe yemiştir, yıllarca süren siyasal dengesizlikler içinde kalmıştır. Anadolu'dan gelen 1.25 milyon Rum ile sosyal ve ekonomik sıkıntısı daha da büyümüştür. Ciddi yenilgiyle sonuçlanan Anadolu serüveninin başka bir sonucu da, Megali İdea -Büyük Yunanistan- düşleri, ne yazık ki sonsuza dek değil, bir süre için Yunan politikacıların gündeminden düşmüştür.. Komşumuz, emperyalist kışkırtmalara, maşa rolüne artık kendini indirgememelidir.

Türk Ulusu, Küllerinden Yeniden Doğdu :

Türk temsilciler, görüşmelerin başından beri eşitsiz (dezavantajlı) durumdadır. Diplomatik deneyimleri pek az, haber kaynakları çok sınırlı, yabancı dil bilgileri de sınırlıdır. Üstelik Lozan-Ankara haberleşmesi de *Gizli Servis*'in denetimi altındadır. Müttefik kuvvetlerin Boğazlardaki askeri varlığı ağırlığını duyumsatmaktadır. Yoğun bir Ermeni, Rum propagandası Avrupa ve özellikle İsviçre basınını etkisi altına alma çabası içindedir. Müttefikler aralarında görüş birliği sağlamıştır. Siyasal konularda İngiltere'nin, akçalı konularda Fransa'nın, hukuksal konularda İtalya'nın görüşmeleri yönetmesi benimsenmiştir. Ayrıca Balkan devletleri de “büyüklerin” arkasında destekleyici bir kümelenme oluşturmuşlardır. Temsilcilerimiz içinde hiç Petrol mühendisimiz yoktur örneğin. Ya karşı tarafta?? Irak sınırı nasıl da ustalıkla adeta bir “demarkasyon hattı” gibi petrolü ayırmıştır??

M. Soydan'ın Gazi Paşa'dan aktardığı aşağıdaki dizeler çok düşündürücü ve ders vericidir :

“Ölmüş sanılan ulus, mahvolmuş sanılan bu ülke, yeniden bütün yaşama yeteneğini gösterebilecek bir durum alıyor. Bütün kadınlarıyla, erkekleriyle, yaşlılarıyla el ele vererek kendisinin cihanda var olduğunu bir kez daha kanıtlayacak harikalar gösteriyor. İşte o harikaların doğal sonucu olarak Lozan Konferansı'na davet olunuyoruz. Fakat Efendiler, esasen bizden sorulacak hiçbir hesap yoktur. Geçmişe ilişkin hataların gerçek sorumlusu biz değiliz; Türk ulusu değildir. Bu böyle olmakla birlikte Dünya ile karşı karşıya gelmek bize düşüyor. Ulus ve ülkeyi gerçek bağımsızlık ve egemenliğine sahip kılmak için çalışmak yükümü bizim üzerimizde kalıyor. Lozan'da henüz hiçbir olumlu sonuç yoktur. Fakat, bu olumlu sonuç mutlaka olacaktır. Ulus, varlığı için, egemenliği için mutlaka elde etmeye zorunlu olduğu esasları Misak-ı Millî olarak belirgin biçimde tüm dünyaya ilan etti. Misak-ı Millî'nin anlamını bütün cihan onaylamaya zorunludur ki, Türkiye gücüyle, süngüsüyle ve bütün zorunluluğuyla bunu elde etmiştir. Arta kalan şey, maddeten elde edilmiş olan bu şeyin Konferansta, salonda, masada, nerede olursa olsun usulen ve resmen onaylanmasından ve ifadesinden başka bir şey değildir. Bu sonuç er geç, mutlaka elde edilecektir! Bütün isteklerimiz haktan ibarettir. Bu hak, en doğal ve en açık haklardandır. Hukukumuz bu denli açık olduktan başka, bu hukuku mutlaka korumak için kudretimiz de vardır, kuvvetimiz de yeterlidir.”
(1923, Gazi ve İnkılâp, Mahmut Soydan, Milliyet Gazetesi, 26.12.1929)

“ Lozan Konferansı düne ve bugüne ilişkin, üç beş yıla ilişkin hesapların sonuca bağlanmasıyla uğraşmakta değildir. Belki, üç, dört yüz yıllık birikmiş ve yoğunlaşmış hesapların görülmesiyle meşguldür. Onun için bu denli derin, bu denli karışık, bu denli kirlili hesapların az zamanda içinden çıkmak kolay değildir.” (1923, Gazi ve İnkılâp, Mahmut Soydan, Milliyet Gazetesi, 24.12.1929)

Stratejik Müttefik ABD (!) ve Lozan Antlaşması :

ABD Konferansı'na, gözlemci olarak katıldığından, belgeye imza koymadı. Aslında TBMM Hükümeti Konferans'ta ABD'nin desteğini sağlamak için oldukça çaba göstermişti. Bu bağlamda, Lozan görüşmelerine ara verildiği dönemde 9 Nisan 1923 günü ABD'nin **Chester Projesi** (Doğu Anadolu Demiryolları Projesi) TBMM hükümetince kabul edilmişti. Ancak, Türkiye'nin tüm iyi niyetli çabalarına karşın, **ABD Senatosu Lozan Barış Antlaşması'nı reddetti**. Çünkü Kurtuluş Savaşımız sırasında Yunanistan'ın yanında yer alan ABD Parlamentosu, kapitülasyonları temelli ortadan kaldıran ve Büyük Ermenistan düşlerini yıkan TBMM Hükümeti'ni içine sindirememişti. (*Fizan'dan Lozan'a, Ş. Osman Aras ve “İsmet İnönü ve Lozan Barış Konferansı” İlhan Turan, İnönü Vakfı, Nisan 2003*)

ABD Senatosu'nda yapılan, aşağıya çıkarılan konuşma, 82 yıl sonra yorumsuz olarak sunulmaktadır :

- “Antlaşma Timurlenk kadar hunhar, Korkunç İvan kadar sefih ve kafataslarından yaptığı piramidin üstünde oturan Cengiz Han kadar kepaze olan bir diktatörün zekice yürüttüğü politikasının bir toplamıdır. Bu canavar, savaştan bıkmış bir dünyaya bütün uygar uluslara onursuzluk getiren bir diplomatik antlaşmayı kabul ettirmiştir.” (ABD Tems. Mec. Üyesi Upshow, 18.01.1927)

Atatürk'e Göre Lozan Antlaşması :

Gazi Mustafa Kemal Paşa, Lozan görüşmelerinin her aşamasını izlemiş ve gerektiğinde devreye girerek Türk çıkarlarına uygun bir barışın bağıtlanmasını sağlamıştır.

Gazi Mustafa Kemal Paşa, **Söylev**'inde Sevr ve Lozan'ın değerlendirilmesine geniş yer verir :

*“İtilaf devletlerinin Türkiye'ye uygulamak istedikleri koşullarla, ulusal eylem sonunda elde ettiğimiz sonuç arasındaki farkı açıkça belirtmek için, **Sevr ve Lozan arasında bir karşılaştırma** yapmak yararlı olacaktır : Ülke sınırları açısından Sevr, Trakya sınırlarımızı Çatalca yakınından geçiriyorken, Lozan'da Meriç ırmağı sınır oldu. Sevr'e göre İzmir bölgesinde Türkiye egemenlik hakkının kullanılmasını Yunanistan'a bırakacak, bölge meclisi de beş yıl sonunda İzmir bölgesini Yunanistan'a katabilecekti. Lozan'da böyle birşeyin sözü bile edilmemiştir.”*

“Suriye sınırı, Sevr'e göre Karataş burnundan başlayarak Osmaniye, Gaziantep, Urfa ve Mardin'in epey kuzeyinden geçiyordu. Lozan'da, 20 Ekim 1921 günlü Ankara Antlaşması'ndaki gibi kaldı. Sevr, Kafkasya'da Türk Ermeni sınırının saptanmasını ABD Başkanı Wilson'a bırakmış, O da Giresun'un doğusundan, Erzincan'ın batı ve güneyinden Bitlis ve Van Gölü güneyine giden çizgiyi sınır olarak göstermişti. Lozan'da bu sorun ortadan kalkmıştır. Sevr, Boğazlarda asker bulundurma ve askeri hareketler yapma yetkisini yalnız İtilaf Devletlerine tanıyordu. Lozan'a göre hiçbir yerde İtilaf Devletlerinin işgal güçleri kalmadı.”

“Sevr, Fırat'ın doğusunda ve **Ermenistan**, Suriye ve Irak arasında bir özerk **Kürt bölgesi** öngörüyordu. Lozan'da elbette söz konusu edilmemiştir. Sevr, Fransa ve İtalya'ya sömürü bölgeleri tanımaktaydı. Lozan'da söz konusu bile edilmemiştir. Sevr, Antlaşma doğru uygulanmazsa İstanbul'un bile bizden alınmasını kabul ediyordu. Lozan'da böyle bir şey söz konusu değildir. Sevr, İngiltere, Fransa, İtalya, Japonya hatta Ermenistan ve Yunanistan'a yargısal, ekonomik ve akçalı **kapitülasyonlar** tanıyorken, Lozan bu gibi bağlayıcı kuralların tümünü kaldırmıştır.”

« ... Lozan barışı Türk tarihinde bir dönüm noktasıdır. Türk ulusu için siyasal bir utku (zafer) oluşturan bu Antlaşma'nın Osmanlı tarihinde benzeri yoktur. Ulusumuz bununla haklı olarak övünebilir ve Türk ulusunun yüksek bir yapıtı olan bu Antlaşma'nın yüksek değerini takdir etmesi gereken gençliğin, bunu geçmişte yapılmış antlaşmalarla kıyaslaması gerekir. »
(26.07.1927, Dolmabahçe Sarayı, Lozan Barış Antlaşması Hakkında)

“ Saygıdeğer Efendiler:

Lozan Barış Antlaşması'nın içine aldığı esasları, öbür barış teklifleriyle daha çok karşılaştırmaya gerek olmadığı kanısındayım. Lozan Barış Antlaşması, Türk Ulusu'na yüzyıllardan beri hazırlanmış ve Sevr Antlaşmasıyla tamamlandığı sanılmış büyük bir suikastin yıkılışını anlatan bir belgedir. Osmanlı tarihinde benzeri bulunmayan bir siyasal utku eseridir! ”

(1927, Söylev, II, syf. 76, 24.07.1933, Hakimiyet-i Milliye Gazetesi)

• **AB ve Lozan Antlaşması** :

Patrikhane sorunu : AB ve ABD'nin ısrarla dayattıkları ve sözde AB üyeliği için vazgeçilmez koşul saydıkları Fener Rum Patrikhanesi'ne Ekümeniklik (Evrensellik) statüsü sağlanması tam bir dayatmadır. Lozan'da bu konuda varılmış bir anlaşma yoktur. Kaldı ki, yukarıda da belirttiğimiz üzere, 17 Şubat 1926'da İsviçre kökenli Yurttaşlar Yasası'nın (Medeni Kanun) kabulü ile, Lozan'da tanınan Müslüman olmayan 3 uyruğumuz (Gayrimüslim yurttaşlarımız), Cemaatları aracılığıyla Dışişleri Bakanlığımıza başvurarak, yeni Yurttaşlar Yasası'na bağlanmak (tabi olmak), ondan yararlanmak istediklerini bildirerek, Lozan Antlaşmasıyla kendilerine sağlanan ayrıcalıklı azınlık statüsünden vazgeçmişlerdir. Kendileri ve tüm Dünya görmüştür ki, Yüce Atatürk'ün önderliğindeki Yeni Türkiye Cumhuriyeti evrensel hukuka bağlıdır ve laik, eşitlikçi bir demokrasi olmaya kararlıdır. Böylelikle, Osmanlı döneminde çok hukukluluk bağlamında cemaatlarının hem ruhani (dinsel, ilahi) hem de dünyasal kimi işlerini (evlenme, mal edinme, cemaat içi kimi anlaşmazlıklar vb.) üstlenen Patrikhane, tümü ile ruhani işlevlere indirgenmiştir. Günümüzde bu Ortodoks Patrikhanesi'nin cemaati ülkemizde 1500 dolayındadır. Laik ve tekil hukuk sistemimiz (AB hukuku da böyle!), Patrikhane ya da benzeri başkaca bir kuruma ruhani alan dışında bir yetki tanımayan bırakmamaktadır. Patrikhane, Eyüp Kaymakamlığı'na bağlı olup, örneğin Eyüp Müftülüğü ile benzer statüdedir.

Yüce ATATÜRK'ün Patrikhane ile ilgili değerlendirmeleri yeterince açıktır :

« ...Lâkin bir fesat ve hiyanet ocağı bulunan, memlekette nifak tohumları ve uyuşmazlık saçan, hristiyan hemşehrilerimizin huzur ve refahı için de uğursuzluk ve felâket nedeni olan Rum Patrikhanesi'ni artık topraklarımız üzerinde bırakamayız. Bu tehlikeli teşkilâtı memleketimizde muhafazaya bizi mecbur etmek için ne gibi vesile ve sebepler gösterilebilir? »
(25.12.1922, Le Journal Muhabiri Paul Herriot'ya demeci)

« Hilafetle beraber Türkiye’de mevcut olan Ortodoks ve Ermeni kiliseleri, patrikhaneleri ve Musevi hahamhanelerinin ortadan kaldırılması lazımdır. Hilafet ve bu muhtelif patrikhaneler asırlardan beri ruhani yetkilerinin sınırları dışında çok büyük ayrıcalıklar aldılar. Halkın anlayışına dayanarak bahşedilen hukuk dışı ayrıcalıklar ile Cumhuriyet idaresinin uygulanması mümkün değildir. » (04.05.1924, New York Herald Tribune muhabirine demeci)

Tarihin ve yaşamın böylesine işlevsizleştirerek güdükleştirdiği “**Patrikhane kalıntılarına**”, üstelik kendileri Ortodoks olmayan AB ülkeleri (Yunanistan.. dışında) ve ABD neden Ekümeniklik statüsü dayatırlar?? Nedeni açıktır :

Türkiye’nin **tekil laik hukuk sistemini** delmek, 2. bir Vatikan’ı ülkemizde yaratmak ve ardından öbür dinsel cemaatların da ayrışmasını sağlayarak Türkiye’yi çok hukuklu, laik olmayan, **Hilafetin** zemin taşlarının döşendiği bir eğik düzleme itmek..

Ekümenik bir Ortodoks Patrikhanesi’ne gerçekten gereksinim varsa (?), nüfusunun çok büyük bölümü bu Hıristiyan mezhebinden olan komşumuz Yunanistan’ın başkenti Atina ya da daha iyisi, -biraz soğuk kaçmazsa- nüfusunun yarısı (75 milyon!) Ortodoks olan kadim kuzey komşumuz Rusya’nın başkenti Moskova daha uygun merkezler değil midir?

Saklı/açık hedef; sözde ılımlı islami rejimli, Neo-Osmanlıcı Ortadoğu jandarma vekili, emperyalist maşası Türkiye’dir ne yazık ki !?

Heybeliada Ruhban Okulu’na Gelince :

Ermeni ve Rum kökenli yurttaşlarımız (Museviler de eklenebilir..) cemaatlarına din adamı yetiştirme gereksinimi içindeler ise, ilköğretim ve lisede nasıl Türk Milli Eğitim sistemine bağlıysalar, Yüksek Öğrenime dayalı İlahiyat (Teoloji) eğitimi için, Egemen bir Devlet olan Türkiye Cumhuriyeti’nin YÖK sistemine bağlanmak zorundadırlar. İlahiyat Fakültelerimizde olduğu gibi.. Ya da, Başbakan Erdoğan’ın ağzına sakız ettiği -sözde- “*Medeniyetler İttifakı*” bağlamında, İlahiyat Fakültelerimizde açılacak uygun Bölümlerde 3 semavi dinin kardeşçe ittifakı ve etkileşimi ile Ekümenik (Evrensel) nitelikli din adamları yetiştirseler, Türkiye’yi kasten ayrıştırmak yerine, Dünya barışına, dinlerarası kaynaşmaya, müteveffa (*rahmetli diyemiyorum*) Prof. Samuel Huntigton, CIA siparişi malum kitabıyla “*Medeniyetler Çatışması*” tohumlasa da; daha çok katkı sağlanmış olmaz mı?

AB, Müzakere Çerçeve Belgesi ve Lozan Antlaşması :

3 Ekim 2005’te AKP hükümetince AB ile imzalanan **Müzakere Çerçeve Belgesi**’nin (MÇB) 6. paragrafında, ülkemizin bugününü ve geleceğini kritik durumlara düşürebilecek kimi anlatımlara yer verilmiştir. Metinde ; “*Türkiye’nin iyi komşuluk ilişkileri konusunda açık taahhüdü ve BM Şartı doğrultusunda uyuşmazlıkların ve önemli sınır uyuşmazlıklarının gerekirse Uluslararası Adalet Divanı’nın zorunlu yetkisini de içeren barışçı yollarla çözülecektir.*” anlatımı yer almıştır. Buna göre, Türkiye’nin sınır sorunlarının (!?) çözümünde La Haig’deki Uluslararası Adalet Divanı yetkili kılınmaktadır. Böylece “**Misak-ı Milli sınırlarının sorun olabileceği**”, inanılmaz bir aymazlıkla kabul edilmektedir! Bu düzenleme, özellikle Yunanistan, Ermenistan ve Kuzey Irak için avantajlıdır. Ancak süreç içinde oyuncular artabilir de! Türkiye ile sınırdaş olan başka ülkeler de ülkemizle sınır anlaşmazlığı olduğunu savlayabilirler. BOP kapsamında Irak’ın kuzeyinde *de facto* yaratılan siyasal oluşum, gelecekte Türkiye’ye yönelik sınır istemleri bildirebilir. Bu durumda AB MÇB 6. paragrafa göre “**anlaşmazlık**” Uluslararası Adalet Divanı’na taşınacak ve ABD ve AB’nin tavrı belirleyici olacaktır. Gelişmeler ülke bütünlüğümüzü tehdit eden nitelik kazansa bile, bu paragrafa göre Türkiye, “güç kullanma” hakkını işletemeyecektir. **TSK, “güç kullanMAma” olarak düzenlenen 2 sözcükle devre dışı bırakılmıştır.** Ülke bütünlüğünü korumak için tersi yapılırsa, bu kez AB, MÇB’nin çiğnendiğini ileri sürerek Türkiye ile görüşmeleri askıya alabileceği gibi, yaptırım da uygulayabilecektir.

Bu paragrafın derin tuzakları, akla bir başka sorun daha getirmektedir :

BM'nin İkiz Sözleşmeleri TBMM'de onandığına göre, 6. paragraftaki düzenlemeler, bu Sözleşmelerin olanak sağlayabileceği siyasal haklar, Türkiye sınırlarını yeniden çizmeye dayalı güvence olarak kullanılabilir!

MÇB'nin 11. paragrafı ise, AB mevzuatına uymadığı gerekçesiyle Türkiye'nin daha önce taraf olduğu ikili antlaşmalarla uluslararası antlaşmaların sona erdirileceğini kurala bağlıyor.

Bu paragrafa göre Türkiye'nin hangi ikili veya uluslararası antlaşmalarının geçersiz kılınacağı açıkça belirtilmiyor fakat; KKTC'nin kuruluşu, 1959-1960 Londra ve Zürih Antlaşmaları, bu maddeye dayanılarak Türkiye açısından geçersiz sayılabilir. Açılışın **Lozan'a** veya Montrö'ye dayanmayacağını kimse güvenceleyemez.

Türkiye, ne yazık ki, **AB serüveni** yolunda son derece tehlikeli adımlar atmaya sürdürmektedir.

Bütün Türkiye'yi uyarmak isteriz..

Lozan'da İsmet Paşa'ya kan kusturan, emperyalizmin dönem sözcüsü Lord Curzon, aşağıdaki dehşet verici sözlerin de sahibidir :

- **Ülkeler, dünya egemenliğine yönelik büyük bir oyunun oynandığı satranç tahtasının üzerindeki piyonlardır.**

S o n u ç :

Lozan, gerçeklere dayalı ve dengeli bir barış antlaşması niteliği ve Türkiye'nin yetenekli yöneticilerinin yönetimi ile ülkeye, 2012'de, 89 yıllık tarihinin en uzun barış dönemini sağlamıştır. Bu sayede **Atatürk Türkiye'si** güçlenmek ve çağdaşlaşmak için gerekli zamanı kazanmış, **Atatürk devrimleriyle** her bakımdan yeni bir yapılanmaya girişmiş, yepyeni, çağcıl (modern) bir görünüm kazanmıştır..

Gazi Mustafa Kemal Paşa, 19 Mayıs 1919'dan 24 Temmuz 1923'e dek geçen, Halide Edip Adıvar'ın usta niteliğiyle **Türk'ün ateşle sınav edildiği** 4+ yıllık dönemde, Türk Ulusal Kurtuluş Savaşı'nın kaynağı, ışığı olmuş; güçlü kişiliği, üstün örgütçülük ve komutanlık nitelikleri, bitip tükenmeyen enerjisi, ileriye önceden görebilme ve sezebilme ve gerçekçi davranabilme yetileri; zaman, yer ve olanak etmenlerini en iyi kullanabilmek yeteneğiyle, yok edilmenin eşiğine gelen Türkiye'yi yeniden ve daha güçlü olarak ayağa kaldırmış ve bağımsızlığını sonsuza dek koruyabilmesi için O'nu çağdaş ufuklara yönlendirmiştir.

Üzerinde güneş batmayan Büyük Britanya İmparatorluğu'nun (günümüz ABD'si!) anlı şanlı Başbakanı **L. George**, daha Mudanya Mütarekesi'nin ardından (11 Ekim 1922), istifa etmek zorunda kalmıştı. Ülkesinin Parlamentosunda yaptığı konuşma ibret dolu ve çok öğreticidir :

- *"Tarih, yüzyıllar içinde ender olarak dahi yaratır. Çağımızda o dahi Türk Milleti'ne nasip olmuştur. Ben O'na yenildim, başkasına değil!"*

İngiliz Başbakanı, neredeyse yenilgisiyle övünerek, "diklenerek" hesap vermektedir..

Yunan Başbakanı Konstantin de Lozan sonrası istifa etmek zorunda kalmıştır.

İlginçtir; 1934'te Yunanistan Başbakanı Venizelos, Atatürk'ü Nobel Barış Ödülü'ne aday göstermiştir!

- Müttefikler 2 Ekimde (1923) Türk sancağını selâmlayarak **İstanbul'u terk** ettiler.
- **Türk birlikleri 6 Ekim'de İstanbul'a girdiler.**
- **İşgalciler, Gazi'nin öngörüsüyle, "geldikleri gibi gitmişlerdi."**

İstanbul'u 1453'te fetheden Osmanlı, 30 Ekim 1918'de Bizans'ın torunlarının işgaline terketmişti..

O'nu yeniden kurtaran Gazi Mustafa Kemal Paşa ve ulusumuz oldu..

Bu acı/tatlı gerçeği de "*29 Mayıs 1453 fetihçileri*"ne anımsatmak pek gerekli ve yerinde olacaktır.

S o n s ö z :

89 yıl önce 24 Temmuz 1923'te **Lozan Barış Antlaşması** imzalandı. Bu Antlaşma Türkiye Cumhuriyeti için büyük bir başarıdır, adeta O'nun tapusudur. Çökmüş Osmanlı Devleti'nin yıkıntısı üzerinde kurulmuş genç Türk Devleti, uluslararası alanda eşit haklara sahip, **tam bağımsız ve özgür** bir ülke olma gururuna erişmiştir. Oysa 1. Dünya Savaşı'nı sonlandıran antlaşmaların hepsi, yenik ülkelere zorla dayatılmıştı. Lozan Barışı, bütün umutlarını yitiren, Kurtuluş Savaşı'nı en ağır ve acımasız koşullarda bitiren Türk ulusunun, 4 yıl gibi kısa bir süre içinde nasıl onurlu bir antlaşmaya imza koyarak varlığını uluslararası topluma kabul ettirdiğinin tarihte tek örneğidir. 4 yıl içinde, yenik iken yenen olmak ve büyük devletlerin (*Düvel-i Muazzama*'nın veya günümüzün G-8 ülkeleri, AB-ABD!) karşısında eşit koşullarda konuşarak tam bağımsızlığını kazandığını kanıtlamak, gerçekten akıllara durgunluk veren büyük bir tarihsel başarıdır. Bu başarının sahibi Türk ulusu ve yüce önderi **ATATÜRK** ve çalışma arkadaşlarıdır. Özellikle **İsmet İNÖNÜ**'yü, aylarca süren çetin Lozan görüşmelerindeki olağanüstü başarısından dolayı anmamak ağır değerbilmezlik olur.

Lozan Barışı günümüzde kimi çevrelerce eleştirilmektedir. Fener Rum Patrikhane'sinin İstanbul'dan çıkartılmaması, 12 Ada, Boğazlar rejimi, Musul sorunu gibi.. Ancak bu eleştiri sahiplerinin, Lozan'ın yapıldığı koşulları gözardı etmemeleri gerekir. Türk ulusu, son gücüyle utkuyu kazanmıştır. Yeni bir çatışmayı kaldıracabilecek güçte değildir. Yurdun büyük bir bölümü tam bir yıkıntı içindedir. Mudanya Ateşkesi'nin ardından ordu önemli ölçüde terhis edilmiştir. Çünkü, "askerin yatacağı bir dam altı bile yoktur". (Prof.Dr. Ahmet MUMCU, *Tarih Açısından Türk Devriminin Temelleri ve Gelişimi. İnkılap Kitabevi, 11. Bs., syf. 102*) Ordunun ve halkın hiçbir ekonomik ve psikolojik yedeği kalmamıştır.

Lozan'da görüştüğümüz devletler bu durumumuzu ayrıntılı olarak biliyorlar ve kullanıyorlardı. Atatürk'ün görevlendirdiği **İsmet Paşa** başkanlığındaki Türk Kurulu, Lozan'da bugün eleştirilen tüm noktaları bütün gücüyle azimle savundu. Hatta bu yüzden görüşmeler birkaç ay kesildi. İnsanüstü çabalarla, yapayalnız bir devlet olarak elde edilebilenler bu kadardır ve hiç de küçümsenemez. Yurdumuzun savaş sonrası koşullarını çok iyi değerlendiren Gazi M. Kemal Paşa, kapitülasyonların kaldırılması gibi çok önemli bir alanda ödün verdirilmemiş; öbür konularda ise çok gereksinim duyduğumuz barışa hızla ulaşabilmek için esnek davranmıştır.

143 maddelik antlaşma ile genç Türk Devleti, bugünkü **Ulusal Ant (Misak-ı Milli)** sınırlarını onaylatmıştır. Karaağaç bölgesi Yunanistan tarafından bize savaş ödencesi olarak verilmiştir. Yargısal, yönetsel, parasal, ekonomik kapitülasyonlar kaldırılmıştır. Genç Türkiye Cumhuriyeti **tam bağımsız ve egemen** bir devlet olmuştur. Bugün, dünya uluslar ailesi içinde eşit haklara sahip, bağımsız ve egemen bir devlet olmamızı Lozan tansigini (mucizesini) gerçekleştiren atalarımıza borçluyuz. Koruma-kollama reçetesi de **Büyük Kurtarıcı** tarafından yazılmıştır :

- “ **Ulusumuzun güçlü, mutlu ve güvenlik içinde yaşayabilmesi için, Devletin tümüyle Ulusal bir siyasa izlemesi ve bu siyasanın, iç kuruluşlarımıza tümüyle uygun ve dayalı olması gereklidir.**”
- “ Düşman yalnızca dışarıda değildir. İçte de bu ulusun yaşamı ile oynamak isteyen düşmanlar var. Dış düşmana karşı aldığımız önlemleri, gösterdiğimiz birliği, iç düşmana karşı da daha sertlikle daha uyanıklıkla göstermeliyiz .”
- “ **Ulusların tarihinde kimi devirler vardır ki, belirli amaçlara erişebilmek için maddî ve mânevî ne denli güç varsa hepsini bir araya toplamak ve aynı yöne yöneltmek gerekir. Yakın senelerde milletimiz, böyle bir toplanma ve birleşme hareketinin önemli sonuçlarını kavramıştır. Ülkenin ve Devrimin içeriden ve dışarıdan gelebilecek tehlikelere karşı korunması için, bütün ULUSÇU ve CUMHURİYETÇİ güçlerin bir yerde toplanması gereklidir. Aynı türden olan güçler ortak amaç yolunda birleşmelidir.** ”1931 (Atatürk'ün S.D. III, s. 90)
- “ **Bizi yutmak isteyen kapitalizme ve bizi mahvetmek isteyen emperyalizme karşı bir doğrultuda hareket etmiş, ..emeğiyle geçinen zavallı bir halk olmanın gerektirdiği bir yapılanmayı hedefliyoruz.. ”**
- Efendiler, “ Yaptığımız ve yapmakta olduğumuz Devrimlerin amacı, Türkiye Cumhuriyeti halkını modern ve bütün anlam ve görünümüyle uygar bir toplumsal yapıya dönüştürmektir. Devrimimizin asıl hedefi budur.

Bu Devrimi kabul edemeyen zihniyetleri yerle bir etmek (tarumar etmek) zorunludur. ”
(30 Ağustos 1925, Kastamonu)

Genç kuşakların, kendilerine özgür bir yurdu Türkiye Cumhuriyeti’ni kanları ve canları pahasına bağışlayan bu **şanlı Türk devrimcilerini** iyi anlamaları, onlara gönülden bir vefa borcu duymaları ve Türkiye Cumhuriyeti’ni Ata’nın buyurduğu gibi sonsuza dek özgür ve tam bağımsız yaşatmaları boyunlarının borcudur. Bu yolda, Atatürk devrim ve ilkeleri kendilerinin şaşmaz yol göstericisi olacaktır. **Bu tarihsel bilinçle Lozan’a ve kazanımlarına tüm gücümüzle sahip çıkmalıyız.**

- Türkiye, Lozan’ın 89. yıldönümünde tarihsel doğrultusunu, Batı ile sözde “müttefik” (!?) ilişkilerini, 50 yıllık tek yanlı AB karasevdasını gözden geçirmek ve köklü düzeltmelerle yeni seçenekler üretmek zorundadır. Kendisini de parçalamayı açıkça yayınlanan haritalarla pervasızca planlayan **BOP Eşbaşkanlığı qafletini..... derhal bırakmalıdır.**

Ancak böyle davranılırsa aşağıdaki görkemli vasiyet-hedef yerini bulacaktır..

“ Benim ölümlü bedenim elbet bir gün toprak olacaktır. Fakat Türkiye Cumhuriyeti sonsuza dek yaşayacaktır ve Türk Ulusu, güvenlik ve mutluluğunu temel alacak ilkelerle uygarlık yolunda tereddütsüz yürümeye devam edecektir. ”



Hiç ama hiç aklımızdan çıkarmayalım:

**Lozan hem Tapumuz, hem de Tabumuz’dur!
O’na kesinlikle dokundurtmayalım!**

Kaynaklar

Metinde gösterilenlere ek olarak başlıca; “Gazi Mustafa Kemal Atatürk, Millî Bağımsızlık ve Çağdaşlaşma Önderi : Hayatı ve Eseri. Prof. Dr. Abdurrahman Çaycı, yayına haz. Berna Türkoğan, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara-2002”, ve “İsmet İnönü- Lozan Barış Konferansı- Konuşma, Demeç, Makale, Mesaj, Anı ve Söyleşileri”, Turgut Özbay’ın “Lozan’dan Sevr’e Türkiye ” ile Ali Naci Karacan’ın “Lozan Konferansı ve İsmet Paşa”... adlı yapıtlardan kapsamlı olarak yararlanılmıştır.

